

LATAR 2022

De Landelijke Afstand Ter Adoptie
Registratie

Den Bosch: Oktober 2023

Auteurs: Astrid Werdmuller en Sandra Dijkstra-Kersten

© 2023 Fiom

www.fiom.nl

Voorwoord

Voor u ligt de zesde editie van de 'Landelijke Registratie Afstand ter Adoptie (LATAR). Deze editie bevat de gegevens over het jaar 2022. Per jaar overwegen gemiddeld 60 vrouwen die onbedoeld zwanger zijn om hun kind ter adoptie af te staan. Dit is een levensbepalende keuze voor zowel vrouw als kind en dit keuzeproces vraagt tijd, aandacht en steun. De LATAR helpt om meer inzicht te krijgen in de situaties van de vrouwen die afstand ter adoptie overwegen, wat zij nodig hebben om hun keuzeproces te kunnen doorlopen en tot welke keuze zij komen. Deze inzichten helpen om de steun en zorg aan deze vrouwen tijdens hun keuzeproces nog meer op maat te kunnen maken. In 2021 hebben we de gegevens van vijf jaar, 2016-2020, gebundeld in een overzicht en een [publicatie](#). In 2026 zullen we de uitkomsten van 10 jaar publiceren: 2016-2025.

We danken de partners in het veld voor het aanleveren van de gegevens voor de LATAR. Voor meer informatie over de LATAR publicaties of vragen over het rapport LATAR 2022 kunt u contact opnemen met Fiom via onderzoek@fiom.nl

Eline Dalmijn
Manager Programma Ongewenste Zwangerschap

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	5
1. Inleiding	7
1.1 Ontwikkelingen onbedoelde zwangerschap en afstand ter adoptie in de afgelopen jaren	7
1.1.1 Onderzoek afstand ter adoptie tussen 1956 en 1984.....	7
1.1.2 Start onderzoek Binnenlandse Afstand ter Adoptie 2010-2023	8
1.1.3 Campagne late ontdekking zwangerschap.....	8
1.1.4 Expertisecentrum interlandelijke adoptie.....	8
1.2 Wat is een voornemen tot afstand ter adoptie?.....	9
1.3 Vraagstelling LATAR.....	9
1.4 Methoden.....	10
1.5 Beperkingen van het onderzoek	10
2. Resultaten.....	11
2.1 Cijfers voornemens afstand ter adoptie.....	11
2.2. Redenen om af te zien van afstand ter adoptie	12
2.3 Sociaal-demografische kenmerken	13
2.3.1 Leeftijd.....	13
2.3.2 Migratieachtergrond	13
2.3.3 Burgerlijke staat en woonsituatie	14
2.3.4 Religie	15
2.3.5 Eerdere kinderen.....	16
2.4 Omstandigheden en motieven.....	16
2.4.1 Stadium zwangerschap bij ontdekking.....	17
2.4.2 Te laat voor een zwangerschapsafbreking	18
2.4.3 Stadium zwangerschap bij aanmelding	19
2.4.4 Geheimhouding	19
2.4.5 Redenen tot geheimhouding.....	20
2.5 Wat is bekend over de biologische vader van het kind?	21
2.5.1 Is de biologische vader op de hoogte?	21
2.5.2 Betrokkenheid van de biologische vader	22
3. Referenties	23
Bijlagen	24

Samenvatting

In de LATAR 2022 staan gegevens over de onbedoeld zwangere vrouwen die in 2022 afstand ter adoptie overwogen. De gegevens zijn aangeleverd door de begeleidende instanties. Naast het aantal vrouwen en de keuze die zij gemaakt hebben, bevat het rapport demografische kenmerken van de vrouwen, de omstandigheden en motieven van waaruit zij afstand overwegen én informatie over de biologische vader van het kind.

Aantal vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie en hun besluit

In 2022 overwogen 69 vrouwen in Nederland hun kind af te staan ter adoptie. Bijna een derde van deze vrouwen doet afstand ter adoptie van haar kind (30.4%, n=21). Meer dan de helft van de vrouwen met het voornemen tot afstand ter adoptie besluit toch zelf voor haar kind te gaan zorgen (56.5%, n=39).

Sociaal-demografische kenmerken

De gemiddelde leeftijd van de vrouwen met een voornemen tot afstand in 2022 is 26 jaar. Dit verschilt nauwelijks van de gemiddelde leeftijd van vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie: 27 jaar.

In 2022 hebben 34 vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie een migratieachtergrond (49.3%). Van de 21 vrouwen die in 2022 besluiten tot afstand ter adoptie hebben negen vrouwen een migratieachtergrond (42.9%).

In 2022 is twee derde van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie alleenstaand (68.1%). Van de vrouwen die tot afstand ter adoptie besluiten is de grote meerderheid alleenstaand (81.0%) en woont ongeveer de helft zelfstandig (57.1%).

Bij ongeveer een op de vijf vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 speelt religie een rol bij hun besluit (18.8%). Bij de vrouwen die besluiten tot afstand geldt dit voor één op de tien (9.5%).

Omstandigheden en motieven

Net als in voorgaande jaren zijn in 2022 de redenen om afstand te doen divers. Er spelen altijd meerdere omstandigheden en motieven mee in het besluit. De twee meest genoemde¹ redenen om te besluiten tot afstand ter adoptie zijn: de overtuiging dat het kind een beter leven heeft bij adoptieouders (100%) en zichzelf niet in staat achten voor het kind te kunnen zorgen (95.2%),

¹ Door de hulpverlener bij wie de gegevens verzameld zijn.

Stadium ontdekking en aanmelding zwangerschap

In 2022 ontdekken minimaal² 19 van de 69 vrouwen met een voornemen tot afstand de zwangerschap als ze 30 weken of meer zwanger zijn (27.5%), waarvan acht vrouwen vlak voor of tijdens de bevalling (5.6%). Van de 21 vrouwen die in 2022 besluiten tot afstand bemerken tien vrouwen de zwangerschap als ze 30 weken of meer zwanger zijn (47.6%), waarvan vier vlak voor of tijdens de bevalling (19.0%).

Het laat ontdekken van de zwangerschap heeft grote gevolgen voor de vrouw. Daar komt bij dat er korter de tijd is om een beslissing te nemen. Het heeft ook tot gevolg dat de zwangerschap vaak al ver gevorderd is als de vrouw wordt aangemeld bij de begeleidende instantie. Zo is 60.9% van de vrouwen aangemeld bij een zwangerschap van 30 weken of meer en 23.2% tijdens of na de bevalling. Door de late aanmelding is er vaak spoed geboden bij de begeleiding.

Geheimhouding

Bij 53.6% van de voornemens tot afstand ter adoptie in 2022 speelt (gedeeltelijke) geheimhouding een rol. Dit geldt voor 57.1% van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie. Belangrijke redenen voor geheimhouding zijn schaamte en angst voor verstoting of geweld.

Biologische vader

Een ruime helft van de biologische vaders is op de hoogte van het voornemen tot afstand ter adoptie (59.4%). Van het besluit om afstand te doen is minder dan de helft van de biologische vaders op de hoogte (42.9%). Een kwart van de biologische vaders is betrokken bij de besluitvormingsprocessen die leiden tot afstand ter adoptie (23.8%).

² 'Minimaal', omdat van een deel van de vrouwen niet bekend is wanneer ze de zwangerschap ontdekten.

1. Inleiding

Jaarlijks rapporteert Fiom als specialist op het gebied van onbedoelde zwangerschap over de voornemens afstand ter adoptie in de Landelijke Afstand ter Adoptie Registratie (LATAR). In de LATAR staat informatie over de onbedoeld zwangere vrouwen³ die afstand ter adoptie overwegen, en indien betrokken de verwekker: demografische kenmerken, omstandigheden en motieven, én tot welk besluit zij gekomen zijn. De gegevens zijn aangeleverd door de instanties die de vrouw hebben begeleid. Sinds 2015 houdt Fiom deze gegevens bij. Tot nu toe publiceerde Fiom: [de LATAR 2015-2017](#), [de LATAR 2018](#), [de LATAR 2019](#), [de LATAR 2020](#) en de [LATAR 2021](#). Dit is het rapport over de registratie van 2022.

Sinds de adoptiewet van 1956 is het wettelijk mogelijk om bij een onbedoelde zwangerschap het kind af te staan ter adoptie. Hoeveel vrouwen er in Nederland sindsdien hun kind hebben afgestaan is niet precies te achterhalen, schattingen liggen rond de 15.000. De piek in het aantal keren dat afstand ter adoptie is gedaan ligt eind jaren zestig, begin jaren zeventig bij 1000 tot 1200 keer per jaar.

Ook al weten we niet precies hoeveel vrouwen hun kind hebben afgestaan, we weten wel dat er vaak geen sprake was van een eigen keuze. Ongehuwd moederschap was lange tijd nog een groot taboe in Nederland en heel wat vrouwen werden onder druk gezet om hun kind af te staan (Kok et al., 2017). De verhalen van afstandsmoeders die vanaf eind jaren '80 naar buiten kwamen, hebben de begeleiding in de huidige tijd sterk beïnvloed. De nadruk ligt nu op het zo goed mogelijk steunen van de vrouw – en de verwekker indien betrokken – bij het maken van de voor haar of hen juiste keuze. Daarbij is het heel belangrijk dat zij de benodigde informatie krijgen over de gevolgen van afstand ter adoptie en de alternatieven. De informatie uit de LATAR draagt bij aan het optimaliseren van kennis over afstand ter adoptie en de begeleiding bij de keuze.

1.1 Ontwikkelingen onbedoelde zwangerschap en afstand ter adoptie in de afgelopen jaren

Om enig zicht te geven op de actualiteit rond onbedoelde zwangerschap en afstand ter adoptie volgen hier in het kort de laatste ontwikkelingen rond deze thema's in afgelopen jaren.

1.1.1 Onderzoek afstand ter adoptie tussen 1956 en 1984

In 2019 is in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid een verdiepend onderzoek gestart naar afstand ter adoptie in Nederland tussen 1956 en 1984. Het onderzoek is in november 2021 stopgezet vanwege fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt. Hierdoor was er bij de belangengroepen en veel belanghebbenden geen vertrouwen meer in het onderzoek. Besloten is dat een nieuwe commissie onderzoek gaat doen naar de geschiedenis en het hele systeem van binnenlandse afstand en adoptie tussen 1956 en 1984. In 2022 is prof. dr. Micha de Winter bereid gevonden om de onderzoekscommissie Binnenlandse Afstand en Adoptie voor te zitten. De

³ Alle personen die zwanger zijn geweest en hebben overwogen hun kind af te staan ter adoptie identificeerden zich, voor zover bekend, als vrouw. Daarom gebruiken we in dit rapport het woord 'vrouw'.

commissie is op 1 oktober 2022 gestart en hoopt eind 2024 met haar bevindingen te komen. Zie ook de [website](#) van de Rijksoverheid.

1.1.2 Start onderzoek Binnenlandse Afstand ter Adoptie 2010-2023

De verhalen van afstandsmoeders die vanaf eind jaren '80 naar buiten kwamen hebben de begeleiding in de huidige tijd sterk beïnvloed. De betrokken instellingen hebben hun werkwijze bijgesteld en sinds 2007 in een gezamenlijk protocol vastgelegd, het Afstandsprotocol. Dit protocol wil beide partijen, ouder(s) en kind, recht doen. Er is echter weinig zicht op hoe ouders de huidige begeleiding bij een voornemen tot afstand ter adoptie zelf ervaren.

Omdat afstand ter adoptie vergaande persoonlijke gevolgen heeft, is het van groot belang dat ouders de juiste ondersteuning krijgen bij hun keuze. Hiervoor is informatie cruciaal over de eigen ervaring van ouders met de begeleiding en het keuzeproces. Daarom start Fiom in 2023 het onderzoek 'Binnenlandse Afstand ter Adoptie 2010-2023: Onderzoek naar de ervaring van personen die zwanger waren en overwogen afstand te doen van hun kind ter adoptie'. Doel is op te halen hoe betrokkenen de werkwijze inclusief de protocolafspraken ervaren en beoordelen, om deze waar nodig te kunnen verbeteren.

1.1.3 Campagne late ontdekking zwangerschap

Uit de LATAR-gegevens bleek dat een aanzienlijk deel van de vrouwen met een voornemen tot afstand de zwangerschap laat ontdekten. In de periode 2016-2020 ontdekte één op de drie vrouwen met voornemen tot afstand ter adoptie de zwangerschap bij 30 weken of meer, waarvan een kwart pas bij de bevalling. Dit gegeven roept ongeloof en oordelen op en heeft tot gevolg dat de vrouwen die het overkomt vaak te maken hebben met negatieve en kwetsende reacties uit hun omgeving. Fiom heeft onderzocht wat mogelijke verklaringen zijn voor het laat ontdekken van een zwangerschap en hoe vrouwen die hun zwangerschap laat ontdekken de zorg van verloskundigen en gynaecologen hebben ervaren. Dit heeft geleid tot de [campagne](#) 'Late ontdekking zwangerschap: het komt echt voor'. In 2023 zijn de resultaten van het onderzoek gepubliceerd in het [Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology](#).

1.1.4 Expertisecentrum interlandelijke adoptie

In februari 2021 kwam het [rapport](#) uit van de commissie Joustra. In dit rapport kwam naar voren dat in het verleden ernstige misstanden hebben plaatsgevonden rond interlandelijke adopties. Dit heeft geleid tot de oprichting van een expertisecentrum interlandelijke adoptie. Het ministerie van Justitie en Veiligheid en verschillende belangenorganisaties en betrokkenen op het gebied van buitenlandse (interlandelijke) adoptie werkten samen aan de ontwikkeling hiervan. Dit expertisecentrum is in 2022 van start gegaan en heeft inmiddels de naam [INEA](#) gekregen.

1.2 Wat is een voornemen tot afstand ter adoptie?

Als een vrouw onbedoeld zwanger is en niet zelf voor haar kind denkt te kunnen zorgen, kan ze overwegen om afstand te doen ter adoptie. Dit noemen we een ‘voornemen tot afstand’. Hier zijn verschillende organisaties bij betrokken die met elkaar een afstandsprotocol hanteren. De Raad voor de Kinderbescherming is verantwoordelijk voor het juiste verloop van de procedure en voor het bewaken van de planning en voortgang. Jeugdzorg is verantwoordelijk voor het kind. Fiom is door het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport aangewezen om de moeder te begeleiden bij het maken van een keuze. De biologische vader wordt hier indien mogelijk bij betrokken.

In het afstandsprotocol zijn afspraken vastgelegd over de begeleiding en gang van zaken. Zo heeft de moeder na de bevalling een bedenktijd van drie maanden om een besluit te nemen. De baby wordt in die periode in een tijdelijk pleeggezin geplaatst. Als de moeder drie maanden na de bevalling besluit tot afstand ter adoptie gaat de baby naar aspirant-adoptieouders. Deze ouders kunnen als ze een jaar voor het kind gezorgd hebben de adoptie aanvragen. De afstand ter adoptie is pas wettig als de adoptie is uitgesproken door de rechter. Tot die tijd kan de moeder er nog op terugkomen. Als ze dat doet, zal de Raad voor de Kinderbescherming de situatie onderzoeken en een advies schrijven aan de Rechtbank over wat te doen. De rechter beslist, waarbij het belang van het kind centraal staat.

In de LATAR wordt een situatie als een voornemen tot afstand beschouwd als moeders - en indien betrokken vaders⁴ - gedurende een bepaalde tijdspanne overwegen om hun kind af te staan ter adoptie. Als een vrouw na één gesprek op grond van de informatie die ze krijgt besluit geen afstand te doen, wordt dit niet gezien als een voornemen tot afstand en dus niet opgenomen in de LATAR. Als een vrouw meerdere gesprekken heeft over het al dan niet afstaan van haar kind is dat een voornemen tot afstand en wordt het opgenomen in de LATAR.

1.3 Vraagstelling LATAR

De volgende vragen staan centraal in de LATAR 2022:

Wat zijn de omstandigheden en motieven van vrouwen die overwegen of besluiten hun kind af te staan ter adoptie in het jaar 2022?

1. Hoe vaak komen het voornemen en het besluit afstand ter adoptie voor in Nederland?
2. Wat zijn de sociaal-demografische kenmerken van de vrouwen die overwegen of besluiten hun kind af te staan ter adoptie?
3. Wat zijn de omstandigheden en motieven die ertoe leiden dat de vrouw besluit afstand te doen ter adoptie?
4. Wat is bekend over de biologische vader van het kind?
5. Wat valt op in de uitkomsten van 2022 vergeleken met 2016-2021?

⁴ Voor de leesbaarheid en omdat de biologische vader vaak niet betrokken is bij het besluit tot afstand, spreken we in het vervolg voornamelijk over ‘vrouwen’. Zie voor meer informatie over de biologische vader ‘Resultaten. Wat is bekend over de biologische vader van het kind?’

1.4 Methoden

In de LATAR wordt via een digitale vragenlijst informatie over de voornemens tot afstand ter adoptie in Nederland opgehaald. De vragenlijst bestaat uit ruim 40 items, betreffende de aanmelding en het stadium van de zwangerschap, gegevens over de moeder, omstandigheden en motieven, de biologische vader/verwekker, het kind en de uiteindelijke keuze. De hulpverleners die de cliënten begeleid hebben bij hun keuze vullen de vragenlijsten in. Alle gegevens zijn geanonimiseerd aangeleverd.

Voor het invullen van de digitale vragenlijst benadert Fiom de instanties die de moeder volgens het afstandsprotocol in deze situatie begeleiden : de eigen hulpverleners van Stichting Fiom, de grootstedelijke Fiom-bureaus (Amsterdam, Utrecht) en Siriz. Sinds 2018 levert Stichting Beschermd Wieg tevens informatie aan. Beschermd Wieg is geen protocolpartner maar zij begeleidt sinds 2016 ook een aantal vrouwen met voornemen tot afstand. Daarnaast haalt Fiom gegevens op bij de Raad voor de Kinderbescherming, omdat die betrokken is bij elk geval waarin een baby geboren wordt en in het gezag moet worden voorzien. De Raad voor de Kinderbescherming levert informatie over de situaties waarbij de moeder die afstand overweegt geen begeleiding van Fiom, Siriz of Stichting Beschermd Wieg wilde.

Het rapport is beschrijvend van aard. Statistische analyses zijn uitgevoerd met behulp van de computersoftware SPSS versie 28.

1.5 Beperkingen van het onderzoek

De informatie uit de LATAR komt niet van de betreffende vrouwen zelf. De lijst wordt ingevuld door de hulpverlener of begeleider. Dit betekent dat met name de genoemde omstandigheden en motieven die leiden tot het voornemen tot afstand ter adoptie geen exacte weergave zijn van hoe de vrouw dit zelf ziet.

De gegevens van 2022 betreffen de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie die in dat jaar zijn aangemeld. Het stadium van de zwangerschap bij aanmelding verschilt, hetgeen betekent dat de geboorte van de baby in dat jaar kan zijn maar soms ook in het er op volgende jaar. Elk jaar wordt in de nieuwe LATAR rapportage de meest recente informatie verwerkt, waardoor de cijfers per rapport iets kunnen verschillen. De gegevens van 2022 zijn verzameld in de periode februari tot mei 2023. Soms is er ten tijde van het ophalen van de gegevens nog niet duidelijk wat de vrouw besloten heeft. In deze gevallen staat er bij de keuze 'onbekend'.

Totdat de adoptie officieel door de rechter is uitgesproken, is het besluit tot afstand ter adoptie nog niet definitief. De adoptie kan pas door de adoptieouders aangevraagd worden nadat ze een jaar voor het kind gezorgd hebben. Een heel enkele keer komt een vrouw toch vóór de wettelijke adoptie terug op haar besluit. Dit kan betekenen dat de afstand ter adoptie niet doorgaat. Deze informatie is niet altijd bij Fiom bekend en is dus ook niet in deze registratie opgenomen. De hier gepresenteerde gegevens moeten in dat licht gezien worden.

De registratie betreft alleen de vrouwen met wie contact is geweest door een organisatie. Zo zijn vrouwen die hun kind te vondeling hebben gelegd niet opgenomen in de LATAR, ook al is hun kind geadopteerd. Dit betreft gemiddeld 1 à 2 kinderen per jaar (NIDAA, 2020).

2. Resultaten

In dit hoofdstuk belichten we de registratiegegevens betreffende het jaar 2022 aan de hand van de onderzoeksvragen.

2.1 Cijfers voornemens afstand ter adoptie

In 2022 overwegen 69 moeders - en indien betrokken de biologische vaders - hun kind af te staan ter adoptie. Een onbedoeld zwangere vrouw met een voornemen tot afstand ter adoptie heeft drie opties: zelf voor het kind zorgen, het kind afstaan ter adoptie, of (langdurige) pleegzorg. Abortus is voor de vrouwen met een voornemen tot afstand doorgaans geen overweging: óf de zwangerschap is te ver gevorderd, óf ze hebben al besloten geen abortus te willen. In Tabel 1 staat een overzicht van de gemaakte keuzes bij een voornemen tot afstand ter adoptie.

Tabel 1 laat zien dat de meerderheid van de 69 vrouwen die in 2022 het voornemen tot afstand ter adoptie hebben hier uiteindelijk van af ziet. Iets meer dan de helft van de vrouwen besluit om toch zelf voor haar kind te gaan zorgen (56.5%) en vier vrouwen kiezen voor plaatsing in een pleeggezin (5.8%). Er besluiten 21 vrouwen na een bedenperiode om hun kind af te staan ter adoptie (30.4%). Dit is vergelijkbaar met het percentage in de periode 2016-2021, dat was 29.8%.

Tabel 1

De gemaakte keuzes bij een voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 (N=69)

Keuze	2022	%
Zelf zorgen	39	56.5
Afstand ter adoptie	21	30.4
Pleegplaatsing	4	5.8
Netwerkpleegplaatsing	0	0.0
(Nog) niet bekend ¹ of anders ²	5	7.2
Totaal	69	100⁵

¹ Belangrijke reden voor '(nog) niet bekend' is, dat de vrouw ten tijde van het verzamelen van de gegevens nog in de besluitvormingsfase zit of dat ze het contact met de instelling heeft verbroken. ² Anders': het kind is opgenomen door de ouders van de biologische vader (n=2), de vrouw heeft ervoor gekozen de zwangerschap af te breken (n=1), de baby is overleden (n=1).

Tabel 2 toont door welke instanties de vrouwen begeleid zijn⁶. De Raad voor de Kinderbescherming levert in principe informatie aan over de situaties waarbij de moeder die afstand overweegt geen begeleiding van Fiom, Siriz of Beschermd Wieg wilde. Dat is in 2022 net als in 2021 niet voorgekomen.

⁵ Daar waar in de tabellen het totaal niet precies op 100% komt is dat vanwege afrondingen.

⁶ Tabel F in de bijlage toont een overzicht van de woonprovincie van de vrouwen.

Tabel 2

De begeleidende instantie van de vrouwen met voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 (N=69)

Begeleidende instantie	2022	%
Stichting Fiom	44	63.8
Fiom grote steden ¹	5	7.2
Siriz	6	8.7
Stichting Beschermd Wieg (BW)	14	20.3
Totaal	69	100.0

¹ Dit betreft Fiom Amsterdam en Fiom Utrecht. Stichting Fiom is de landelijke Fiom-organisatie.

2.2. Redenen om af te zien van afstand ter adoptie

Een groot deel van de vrouwen maakte een andere keuze dan afstand ter adoptie (69.6%). Zo besloten 39 vrouwen toch zelf te gaan zorgen en vier tot een pleegplaatsing. De belangrijkste redenen hiervoor staan in Tabel 3.

Tabel 3

Belangrijkste redenen om na een voornemen tot afstand ter adoptie te kiezen voor zelf zorgen of pleegplaatsing

Andere keuze dan afstand ter adoptie	Belangrijkste redenen
Zelf zorgen (n=39)	ervoer (toch) band met kind
	ouder(s) of netwerk op de hoogte gesteld en steunend
	praktische hulp
	verwekker betrokken en steunend
	voelde uiteindelijk toch voldoende vertrouwen
Pleegplaatsing (n=4)	wilde contact blijven houden met kind
	wilde zelf zorgen maar dat was niet mogelijk
	zei zelf te willen zorgen maar verdween daarna
	vond afstand ter adoptie te definitief

Ruim de helft van de vrouwen met een voornemen tot afstand is zelf voor haar kind gaan zorgen (56.5%). Belangrijke reden hiervoor is dat de vrouw na de bevalling, in de bedenktijd, vaak meer contact krijgt met haar gevoelens en een band gaat ervaren met het kind. Dan blijkt er meer mogelijk: er komt steun van ouders of netwerk, er is praktische hulp. Dit sluit goed aan bij de ervaring van Fiom bij de begeleiding van de vrouwen. Vaak blijkt het idee om het kind af te staan ingegeven door de eerste schrik van de ontdekking van de zwangerschap en het gevoel dat een kind niet in het leven past. Na verloop van tijd kan er rust komen en het inzicht dat ze toch zelf voor het kind kan en wil zorgen. Het alsnog aan ouders of vrienden vertellen kan een doorbraak geven, met name als de reactie positiever is dan verwacht. Ook als blijkt dat de biologische vader toch een rol wil spelen, kan dit de doorslag geven om zelf te gaan zorgen.

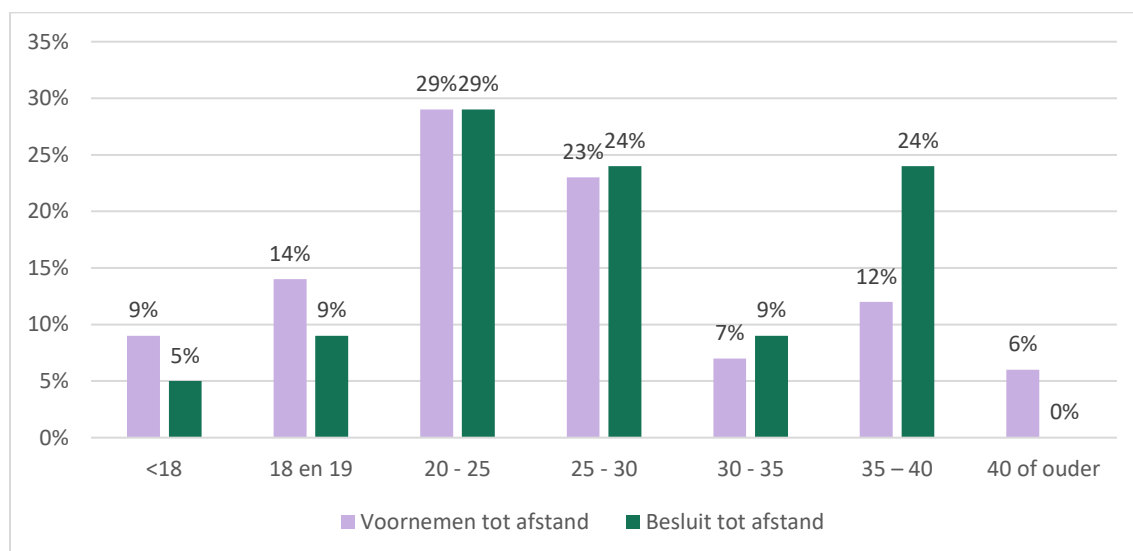
Als de vrouw een band ervaart maar toch geen mogelijkheden ziet om voor haar kind te gaan zorgen, kan dit ertoe leiden dat ze kiest voor een langdurige pleegplaatsing. Hierbij kan ze contact blijven houden en een rol spelen in het leven van haar kind. Hierbij onderzoekt de Raad voor de Kinderbescherming altijd eerst of er mogelijkheden zijn binnen de familie of het netwerk.

2.3 Sociaal-demografische kenmerken

De sociaal-demografische gegevens beschrijven we voor de hele groep vrouwen met een voornemen tot afstand (N=69) én voor het deel van de vrouwen dat besluit tot afstand ter adoptie van haar kind (n=21).

2.3.1 Leeftijd

Figuur 1 geeft de leeftijd weer. De jongste vrouw met een voornemen tot afstand is 13 jaar, de oudste is 45 jaar. De gemiddelde leeftijd is 25.7 jaar (SD=7.5). Van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie in 2022 is er één onder de 18 jaar, zij is 16 jaar. De oudste is 39 jaar en de gemiddelde leeftijd is 26.5 jaar (SD=6.6). Zie ook Tabel A in de bijlage.

Figuur 1. Leeftijd van vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie (N=69) en die besluiten tot afstand ter adoptie (n=21) in 2022

2.3.2 Migratieachtergrond

Van de 69 vrouwen met een voornemen tot afstand in 2022 hebben 34 vrouwen een migratieachtergrond (49.3%). Deze vrouwen zijn óf zelf in een ander land geboren, of (één van) hun ouders. Tabel B in de bijlage laat zien welke migratieachtergrond dit betreft.

Van de 21 vrouwen die in 2022 besluiten tot afstand ter adoptie hebben negen vrouwen een migratieachtergrond (42.9%) en twaalf vrouwen een Nederlandse achtergrond (57.1%). Zie Tabel 4.

Tabel 4

Migratieachtergrond van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie in 2022 (n=21)

Land	2022	%
Nederland	12	57.1
Marokko	1	4.8
Polen	6	28.6
Anders	2	9.5
Totaal	21	100

2.3.3 Burgerlijke staat en woonsituatie

Net als het jaar ervoor is in 2022 een groot percentage van de vrouwen alleenstaand. Twee derde van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 is alleenstaand (68.1%), zie Tabel 5. Van degenen die besluiten tot afstand ter adoptie is vier van de vijf alleenstaand (81%). In de periode 2016-2021 was bij besluit afstand ter adoptie het percentage alleenstaanden 60.7%. Het percentage gehuwd/samenwonend was in die periode daarentegen 28.0%, tegenover 4.8% in 2022.

Tabel 5

Burgerlijke staat van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie (N=69) en die besluiten tot afstand ter adoptie (n=21) in 2022

Burgerlijke staat	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
Alleenstaand	47	68.1	17	81.0
Partner, niet samenwonend	16	23.2	3	14.3
Gehuwd / samenwonend	6	8.7	1	4.8
Totaal	69	100.0	21	100.0

Van de vrouwen die in 2022 afstand ter adoptie overwegen, wonen er bijna evenveel zelfstandig als bij de ouder(s) (43.5% vs. 40.6%). Van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie woont het grootste deel zelfstandig (57.1%). Zie Tabel 6.

Tabel 6

Woonsituatie van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie (N=69) en die besluiten tot afstand ter adoptie (n=21) in 2022

Woonsituatie	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
Bij ouder(s)	28	40.6	6	28.6
Zelfstandig	30	43.5	12	57.1
In opvang ¹	4	5.8	1	4.8
Geen vaste woon/verblijfplaats	5	7.2	2	9.5
Bij vrienden/kennissen	2	2.9	0	0
Totaal	69	100	21	100

¹ Opvang betreft: psychiatrie (n=1), noodopvang ongedocumenteerden (n=1), AZC (n=2)

2.3.4 Religie

Bij één op de vijf vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 speelt religie een rol bij hun besluit (18.8%). Dit geldt voor één op de tien vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie. Zie Tabel 7.

Tabel 7

Rol religie bij voornemen (N=69) en besluit (n=21) tot afstand ter adoptie in 2022

Religie	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
Religie speelt een rol	13	18.8	2	9.5
Religie speelt geen rol	56	81.2	19	90.5
Totaal	69	100	21	100

Van de dertien vrouwen met een religieuze achtergrond in 2022 besluiten twee vrouwen tot afstand ter adoptie (15.0%). De overige elf vrouwen met een religieuze achtergrond hebben een andere keuze gemaakt. In Tabel 8 is te zien welke religieuze achtergrond dit betreft.

Tabel 8

Religieuze achtergrond uitgesplitst naar het besluit wel/geen afstand ter adoptie in 2022

Religie	Besluit: geen afstand ter adoptie	Besluit: afstand ter adoptie
Islam	9	1
Christendom	2	1
Totaal	11	2

2.3.5 Eerdere kinderen

Tabel 9 laat zien dat de meerderheid van de onbedoeld zwangere vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie geen eerdere kinderen heeft (69.6%), en iets meer dan een kwart wel (27.5%).

Dit is vergelijkbaar met de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie. Het aantal eerdere kinderen varieert van één tot vier, meestal gaat het om één of twee kinderen.

Tabel 9

Eerdere kinderen bij voornemen (N=69) en besluit (n=21) tot afstand ter adoptie in 2022

Eerdere kinderen?	Voornemen tot afstand ter adoptie	%	Besluit tot afstand ter adoptie	%
Ja	19	27.5	5	23.8
Nee	48	69.6	15	71.4
Onbekend	2	2.9	1	4.8
Totaal	69	100	21	100

2.4 Omstandigheden en motieven

Er is geen rode draad aan te geven waarom iemand overweegt haar kind af te staan ter adoptie. Meestal spelen er meerdere omstandigheden en motieven een rol. Tabel 10 geeft een beeld van de omstandigheden en motieven die volgens de hulpverleners meespelen bij de voornemens tot afstand ter adoptie. De twee meest genoemde redenen in 2022 zijn dat de vrouw de zorg voor een kind niet kan combineren met haar huidige leven én dat zij denkt dat haar kind een beter leven heeft bij adoptieouders.

Tabel 10

De tien meest genoemde motieven bij voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 (N=69)

Motieven	Aantal keren ingevuld	% (N=69)
1. Zij kan de zorg voor een kind niet combineren met haar huidige leven	60	87.0
2. Denkt dat kind beter leven heeft bij adoptieouders	59	85.5
3. Acht zichzelf niet in staat	58	84.1
4. Recent belastende thuissituatie	48	69.6
5. Zwangerschap laat ontdekt	44	63.8
6. Geen inkomen/woning/middelen	40	58.0
7. Schaamte, schande, geheimhouding (m.u.v. dreiging eerwraak of verstoting)	34	49.3
8. Ervaart geen band/gevoelens	30	43.5
9. Psychische / psychiatrische problematiek	27	39.1
10. Moeilijke jeugd gehad	27	39.1

Bij de groep die besluit tot afstand ter adoptie (n=21) staat bovenaan dat zij denkt dat het kind een beter leven zal hebben bij adoptieouders. Wat opvalt is dat deze overtuiging geldt voor 100% van de vrouwen. Het percentage vrouwen dat geen band/gevoelens ervaart met het kind is hoger bij degenen die besluiten tot afstand dan bij de hele groep: 71.4% versus 43.5%.

Tabel 11

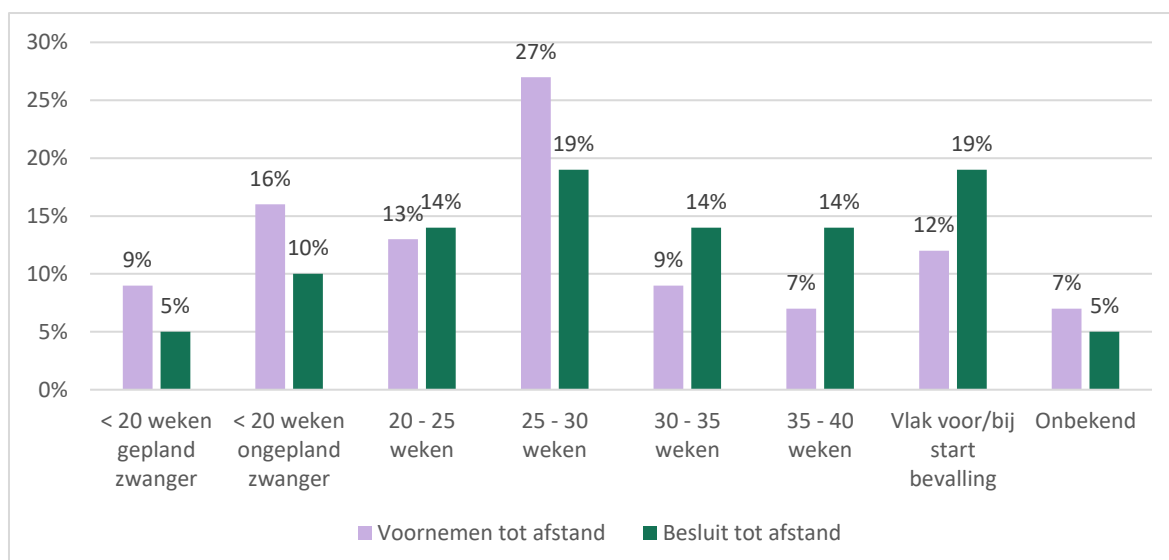
De tien meest genoemde motieven bij besluit tot afstand ter adoptie in 2022 (n=21)

Motieven	Aantal keren ingevuld	% (n=21)
1. Denkt dat kind beter leven heeft bij adoptieouders	21	100.0
2. Acht zichzelf niet in staat	20	95.2
3. Zij kan de zorg voor een kind niet combineren met haar huidige leven	20	95.2
4. Geen inkomen/woning/middelen	15	71.4
5. Ervaart geen band/gevoelens	15	71.4
6. Zwangerschap laat ontdekt	14	66.7
7. Heeft geen kindwens (meer)	14	66.7
8. Recent belastende thuissituatie	13	61.9
9. Psychische / psychiatrische problematiek	13	61.9
10. Schaamte, schande, geheimhouding (m.u.v. dreiging eerwraak of verstoting)	9	42.9

2.4.1 Stadium zwangerschap bij ontdekking

In 2022 ontdekken minimaal⁷ 19 van de 69 vrouwen met een voornemen tot afstand de zwangerschap als ze 30 weken of meer zwanger zijn (27.5%), waarvan acht vrouwen vlak voor of tijdens de bevalling (11.6%). Van de 21 vrouwen die in 2022 besluiten tot afstand bemerken tien vrouwen de zwangerschap als ze 30 weken of meer zwanger zijn (47.6%), waarvan vier vlak voor of tijdens de bevalling (19.0%). Zie Figuur 2 (en zie Tabel C in de bijlage).

⁷ 'Minimaal', omdat van een deel van de vrouwen niet bekend is wanneer ze de zwangerschap ontdekten.

Figuur 2. Stadium zwangerschap⁸ bij ontdekking betreffende de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie (N=69) en die besluiten tot afstand ter adoptie (n=21) in 2022

Hier valt een verschil op tussen degenen die wel en die niet zelf voor hun kind gaan zorgen. De helft van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie of tot een pleegplaatsing heeft de zwangerschap vanaf 30 weken of later ontdekt (50.0%). Van de vrouwen die zelf gaan zorgen betreft dit één op de vijf (19.4%). Mogelijk heeft het laat ontdekken invloed op het besluit.

Naast de eigen schrik, roept het laat ontdekken van een zwangerschap vooroordelen en afwijzing op uit de omgeving. Voor veel mensen is het niet voor te stellen dat iemand de zwangerschap niet in de gaten heeft. Exacte gegevens over Nederland zijn niet bekend, maar uit een Duits onderzoek blijkt dat 1 op de 2455 vrouwen de zwangerschap pas ontdekt tijdens de bevalling (Wessel en Buscher, 2002). Dit zouden in Nederland ongeveer 70 vrouwen per jaar zijn. Het aantal zwangerschappen dat ontdekt werd na twintig weken was 1 op de 475 (Wessel en Buscher, 2002). Dat zou in Nederland neerkomen op ongeveer 355 zwangerschappen per jaar. Uit [onderzoek](#) van Fiom is gebleken dat vrouwen die de zwangerschap laat ontdekken vaak niet het begrip en de steun krijgen waar ze behoefte aan hebben. Om hier aandacht voor te vragen is Fiom een campagne begonnen: [Late ontdekking zwangerschap: het komt echt voor](#).

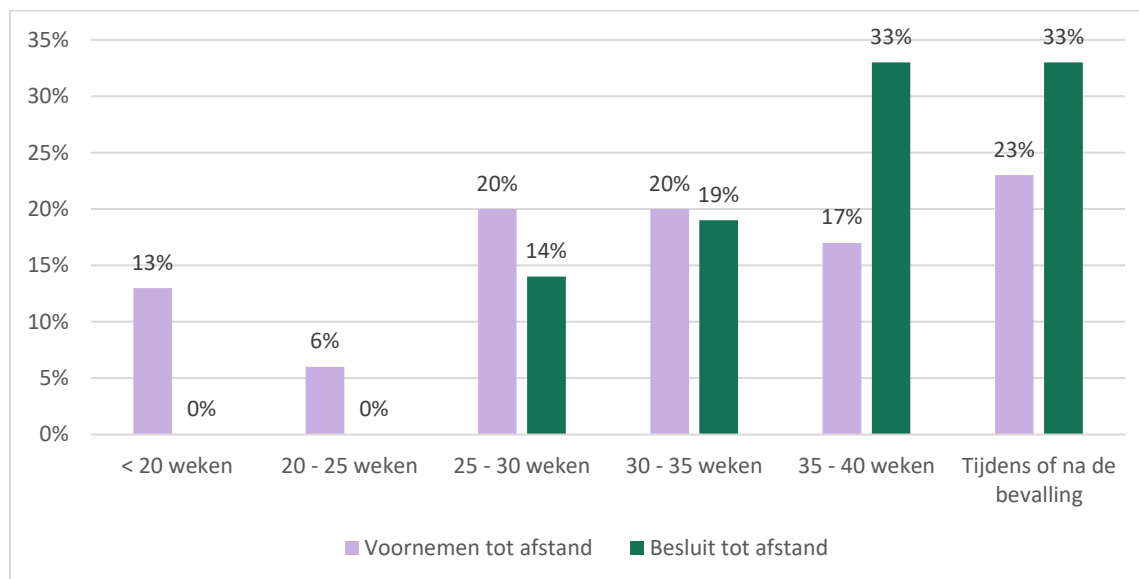
2.4.2 Te laat voor een zwangerschapsafbreking

Een meerderheid van de vrouwen die afstand ter adoptie overwegen (75.0%), ontdekken de zwangerschap als zij 20 weken of meer zwanger zijn. Voor deze vrouwen is de abortusgrens veelal gepasseerd. Het percentage dat in 2022 de zwangerschap ontdekt vóór de 20ste week is 25.0% (n=17). Van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie ontdekt 14.3% de zwangerschap vóór de 20ste week (n=3).

⁸ De categorie '<20 weken gepland zwanger' betreft vrouwen die bewust zwanger zijn geworden maar wiens situatie zodanig veranderd is dat ze overwegen afstand te doen van hun kind.

2.4.3 Stadium zwangerschap bij aanmelding

Figuur 3 laat zien dat ook in 2022 de zwangerschap vaak al vergevorderd is bij de aanmelding bij de begeleidende instantie (zie ook Tabel D in de bijlage). De zwangerschap ontdekken leidt niet altijd meteen tot een aanmelding. Het kost tijd om aan het idee te wennen. Soms is er nog een periode van ontkenning en is er moed voor nodig om met de zwangerschap naar buiten te komen. De meerderheid van de vrouwen met een voornemen tot afstand is aangemeld bij een zwangerschap van 30 weken of meer (60.9%, n=42). Van 16 vrouwen komt de aanmelding tijdens of na de bevalling (23.2%). Vaak is er dus spoed geboden bij de begeleiding.

Figuur 3. Stadium zwangerschap bij aanmelding hulpverlenende instantie betreffende de vrouwen met een voornemen tot afstand (N=69) en die besluiten tot afstand (n=21) in 2022.

Van de 21 vrouwen die in 2022 uiteindelijk besluiten tot afstand ter adoptie zijn de percentages nog iets hoger dan bij de voornemens: 18 van de 21 vrouwen zijn aangemeld bij een zwangerschap van 30 weken of meer (85.7%). Van zeven vrouwen komt de aanmelding pas tijdens of na de bevalling (33.3%).

2.4.4 Geheimhouding

Tabel 12 laat zien dat er in 2022 sprake is van geheimhouding bij ongeveer de helft van de voornemens tot afstand, namelijk bij 37 van de 69 vrouwen (53.6%). Bij sommigen geldt de geheimhouding voor de gehele omgeving (17.4%), bij anderen voor een deel van de omgeving (36.2%). Bij deze laatste groep is het voornemen afstand bij één of meerdere naasten bekend en is het voor de rest van de omgeving geheim. Bij 12 van de 21 vrouwen die besluiten tot afstand is er sprake van een vorm van geheimhouding (57.1%).

Tabel 12

Geheimhouding bij voornemen (N=69) en besluit (n=21) tot afstand ter adoptie in 2022

	Voornemen tot afstand ter adoptie	%	Afstand ter adoptie	%
Volledige geheimhouding	12	17.4	7	33.3
Gedeeltelijke geheimhouding	25	36.2	5	23.8
Geen geheimhouding	32	46.4	9	42.9
Totaal	69	100	21	100

2.4.5 Redenen tot geheimhouding

De redenen tot geheimhouding verschillen per situatie. Regelmatig dreigt gevaar en mag absoluut niet bekend worden dat de vrouw zwanger is of een kind heeft gekregen, zoals bij de kans op verstoting of eerwraak. In een aantal situaties betreft de dreiging de kans op geweld vanuit de verwekker. Ook kan schaamte een vrouw ervan weerhouden de zwangerschap bekend te maken en een enkele keer betreft het de angst om onder druk gezet te worden door de omgeving als die op de hoogte zou zijn.

In Tabel 13 is te zien dat voor bijna alle vrouwen in 2022 die geheimhouding nodig vinden schaamte een belangrijke reden is (81.1%). Daarnaast speelt bij de voornemens tot afstand angst voor verstoting een rol, en in mindere mate angst voor geweld en voor eerwraak.

Tabel 13

Redenen tot geheimhouding bij voornemen (n=37) en besluit (n=12) tot afstand ter adoptie waarbij geheimhouding speelde

Redenen tot geheimhouding	Bij voornemen afstand (n=37)	%	Bij besluit afstand (n=12)	%
Schaamte	30	81.1	10	83.3
Angst voor verstoting	14	37.8	2	16.7
Angst voor geweld	8	21.6	0	0.0
Angst voor eerwraak	4	10.8	0	0.0

Een aantal voorbeelden van andere redenen tot geheimhouding:

- Bang dat ouders haar wilden overhalen tot "houden" als ze het zouden weten. Ze wilde in geen enkel opzicht beïnvloed worden door haar omgeving.
- Meisje vermoedelijk zwanger van haar vader, ouders zijn gescheiden. In het verleden sprake geweest van huiselijk geweld. Angst voor haar vader wanneer die er achter komt.
- In eerste instantie was ze bang voor de reactie van familieleden in Turkije. Uiteindelijk heeft ze verteld over de zwangerschap en was er naast de schrik en shock ook steun voor haar.

Als een vrouw bij aanmelding wil dat haar zwangerschap geheim blijft, betekent dat niet dat dit standhoudt. Veel vrouwen komen tenslotte op hun voornemen terug en gaan zelf voor het kind zorgen. Van de 37 vrouwen met een voornemen tot afstand in 2022 waarbij sprake is van geheimhouding zijn er 24 zelf voor hun kind gaan zorgen (64.9%). Van de 32 vrouwen waarbij geen geheimhouding speelt, gaan er 18 zelf zorgen (56.3%).

2.5 Wat is bekend over de biologische vader van het kind?

De biologische vader van het kind heeft in principe recht op inspraak in de besluitvorming. Daarom spannen de betrokken instanties zich in om hem hierbij te betrekken. Ook de rechtbank kan druk uitoefenen of zelfs eisen dat de naam van de biologische vader bekend wordt en dat hij op de hoogte gesteld wordt. Toch lukt dat lang niet altijd. Er kan sprake zijn van geweld of bedreiging, of de vrouw kan zwanger zijn van een ander dan haar partner. Soms weet een vrouw de naam van de biologische vader niet of wil een vrouw per se niet dat hij op de hoogte is van de zwangerschap en geeft ze zijn naam niet, of zegt ze dat ze zijn naam niet weet.

Eén op de vijf vrouwen met voornemen tot afstand in 2022 geeft aan dat ze niet weet wie de biologische vader is (21.7%, zie Tabel E in de bijlage). Dat percentage is bij de vrouwen die besluiten tot afstand nog hoger (33.3%). Het wel of niet betrekken van de biologische vader is een belangrijk onderwerp van gesprek tijdens de begeleidingsgesprekken in de drie maanden bedenktijd na de geboorte van het kind.

2.5.1 Is de biologische vader op de hoogte?

Tabel 14 laat zien dat ruim de helft van de biologische vaders op de hoogte is van het voornemen tot afstand ter adoptie (57.4%). Negen van de 21 biologische vaders zijn op de hoogte van het besluit tot afstand ter adoptie (42.9%).

Tabel 14

Is de biologische vader op de hoogte van het voornemen tot afstand ter adoptie (N=69) en van het besluit tot afstand (n=21) in 2022

De biologische vader is:	Voornemen afstand ter adoptie	%	Besluit afstand ter adoptie	%
Op de hoogte	41	59.4	9	42.9
De vader is niet bekend	16	23.2	7	33.3
Wel bekend maar niet op de hoogte	8	11.6	4	19.0
Onbekend of hij op de hoogte is	4	5.8	1	4.8
Totaal	69	100	21	100

2.5.2 Betrokkenheid van de biologische vader

Tabel 15 laat zien dat iets meer dan één op de drie biologische vaders betrokken is bij het voornemen tot afstand ter adoptie (37.7%) en dus een groot deel niet. De reden dat de biologische vader niet betrokken is, kan zijn dat hij niet op de hoogte is, of dat hij wel ingelicht is maar niet betrokken kan, mag of wil zijn.

Bij de situaties waarin de vrouw besluit tot afstand ter adoptie is iets minder dan een kwart van de biologische vaders betrokken bij het besluit (23.8%).

Tabel 15

Betrokkenheid van de biologische vader bij het voornemen tot afstand ter adoptie (N=69) en het besluit tot afstand ter adoptie (n=21) in 2022

De biologische vader is:	Voornemen afstand ter adoptie	%	Besluit afstand ter adoptie	%
Betrokken	26	37.7	5	23.8
Niet betrokken	43	62.3	16	76.1
Totaal	69	100	21	100

3. Referenties

- Kok, J., Boomen, N., van den Dane, J., Hilevych, Y., Hoedemaeckers, J., en Walhout, E. (2017). *Beklemd in de scharnieren van de tijd. Beleid, praktijk en ervaringen van afstand ter adoptie door niet-gehuwde moeders in Nederland tussen 1956 en 1984*. Nijmegen: Radboud Universiteit - Radboud group for historical demography and family history, WODC. Opgehaald van: <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/2272>
- NIDAA (2020). Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstanddoen. Opgehaald van: <https://www.nidaa.nl/>
- Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdzorg Nederland, Stichting Fiom, en Siriz (2019). *Protocol Afstand ter Adoptie 2019*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid. Opgehaald van https://fiom.nl/sites/default/files/protocol-afstand-ter-adoptie-2019_0.pdf
- Wessel, J., en Buscher, U. (2002). Denial of pregnancy: population based study. *BMJ*, 324(7335), 458. doi:10.1136/bmj.324.7335.458

Bijlagen

Tabel A

Leeftijd van de vrouwen bij voornemen (N=69) en besluit (n=21) tot afstand ter adoptie in 2022

Leeftijd	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
<18	6	8.7	1	4.8
18 en 19	10	14.5	2	9.5
20 - 25	20	29.0	6	28.6
25 - 30	16	23.2	5	23.8
30 - 35	5	7.2	2	9.5
35 – 40	8	11.6	5	23.8
40 of ouder	4	5.8	0	0.0
Totaal	69	100.0	21	100.0

Tabel B

Migratieachtergrond van de vrouwen met voornemen tot afstand ter adoptie in 2022 (N=69)

Land	2022	%
Bulgarije	1	1.4
Duitsland	1	1.4
Eritrea	1	1.4
Irak	1	1.4
Marokko	2	2.9
Nederland	35	50.7
Nederlandse Antillen	3	4.3
Polen	9	13.0
Somalië	1	1.4
Suriname	1	1.4
Turkije	6	8.7
Anders	8	11.6
Totaal	69	100.0

Tabel C

Stadium zwangerschap bij ontdekking betreffende de vrouwen met een voornemen tot afstand (N=69) en een besluit tot afstand (n=21) in 2022

Ontdekking zwangerschap bij	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
< 20 weken gepland zwanger	6	8.7	1	4.8
< 20 weken ongepland zwanger	11	15.9	2	9.5
20 - 25 weken	9	13.0	3	14.3
25 - 30 weken	19	27.5	4	19.0
30 - 35 weken	6	8.7	3	14.3
35 - 40 weken	5	7.2	3	14.3
Vlak voor/bij start bevalling	8	11.6	4	19.0
Onbekend	5	7.2	1	4.8
Totaal	69	100	21	100

Tabel D

Stadium zwangerschap bij aanmelding hulpverlenende instantie betreffende de vrouwen met een voornemen tot afstand (N=69) en besluit tot afstand (n=21) in 2022

Stadium zwangerschap bij aanmelding:	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
< 20 weken	9	13.0	0	0.0
20 - 25 weken	4	5.8	0	0.0
25 - 30 weken	14	20.3	3	14.3
30 - 35 weken	14	20.3	4	19.0
35 - 40 weken	12	17.4	7	33.3
Tijdens of na de bevalling	16	23.2	7	33.3
Totaal	69	100	21	100

Tabel E

Is de biologische vader bekend bij het voornemen tot afstand (N=69) en besluit tot afstand (n=21) in 2022

De biologische vader is:	Voornemen tot afstand	%	Besluit tot afstand	%
Bekend bij de moeder én de begeleider	30	43.5	3	14.3
Bekend bij de moeder en niet bij de begeleider	23	33.3	11	52.4
Hij is niet bekend	15	21.7	7	33.3
Het is niet bekend of hij bekend is	1	1.4		0.0
Totaal	69	100	21	100

Tabel F

Provincie waarin de vrouw woont tijdens het voornemen tot afstand ter adoptie (N=69)

Provincie	2022	%
Drenthe	1	1.4
Flevoland	4	5.8
Friesland	2	2.9
Gelderland	1	1.4
Groningen	2	2.9
Limburg	5	7.2
Noord-Brabant	20	29.0
Noord-Holland	7	10.1
Overijssel	5	7.2
Utrecht	1	1.4
Zeeland	2	2.9
Zuid-Holland	19	27.5
Totaal	69	100.0